

حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادها
در حقوق ایران، فرانسه، انگلیس

مؤلف

آریتا قربانی دینیم

سرشناسه	: قربانی رحیم، آزیتا، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادهای حقوق ایران، فرانسه، انگلیس / مولف آزیتا قربانی رحیم؛ [برای] دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات ساوه.
مشخصات نشر	: تهران: آزیتا قربانی رحیم، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: و، ۹۹ ص.
شابک	: 978-600-U450212
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۵ - ۹۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: قراردادهای ایران
موضوع	: Contracts -- Iran
موضوع	: قراردادهای فرانسه
موضوع	: Contracts -- France
موضوع	: قراردادهای انگلستان
موضوع	: Contracts -- Great Britain
موضوع	: تعهدات (حقوق) -- ایران
موضوع	: Obligations (Law) -- Iran
موضوع	: تعهدات (حقوق) -- فرانسه
موضوع	: Obligations (Law) -- France
موضوع	: تعهدات (حقوق) -- انگلستان
موضوع	: Obligations (Law) -- Great Britain
موضوع	: حقوق تطبیقی
موضوع	: Comparative law
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات ساوه
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ۵۵۸KM۵
رده بندی دیویی	: ۵۵ ۲/۳۴۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۴۱۳۷۹

حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادهای حقوق ایران، فرانسه، انگلیس

نویسنده: آزیتا قربانی رحیم

چاپ: فرهنگ

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: 978-600-0450212

حق چاپ: محفوظ است.

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۷
مقدمه.....	۹
فصل اول: مفاهیم، مبانی، شرایط و چگونگی اعمال نظریه و آثار آن در انواع مسئولیت.....	۱۱
مقدمه.....	۱۱
گفتار اول- تاریخچه.....	۱۱
گفتار دوم- تعریف نظریه و شرایط پیش‌بینی نشده.....	۱۳
گفتار سوم- مبانی نظریه‌ی حادثه، پیش‌بینی نشده.....	۱۵
گفتار چهارم- شرایط و چگونگی اعمال نظریه و آثار حادثه، پیش‌بینی نشده.....	۲۱
گفتار پنجم- آثار حادثه‌ی پیش‌بینی نشده، مسئولیت عهدی و مسئولیت قهری.....	۲۷
فصل دوم: مفهوم تعذر، آثار، شرایط تعذر، تفاوت تعذر با - ادعای پیش‌بینی نشده و اشکال تعذر در کشورهای دیگر.....	۲۹
مقدمه.....	۲۹
گفتار اول- تعریف تعذر.....	۲۹
گفتار دوم- تاثیر تعذر اجرا بر قرار داد.....	۳۱
گفتار سوم- شرایط تعذر اجرای قرارداد.....	۳۳
گفتار چهارم- آثار تعذر.....	۳۶
گفتار پنجم- تفاوت تعذر با عدم امکان اجرای قرارداد و حادثه پیش‌بینی نشده.....	۳۹
گفتار ششم- اشکال تعذر اجرای قرارداد و تعذر در حقوق کشورهای دیگر.....	۴۰
گفتار هفتم- مواردی از حادثه‌ای پیش‌بینی نشده.....	۴۲

فصل سوم: نظریه‌ی حادثه‌ی پیش‌بینی نشده در حقوق ایران، فرانسه، انگلیس.....	۴۷
مبحث اول- مقدمه نظریه‌ی حادثه‌ی پیش‌بینی نشده در حقوق ایران.....	۴۷
گفتار اول- ماهیت نظریه.....	۴۷
گفتار دوم- مبنای نظریه.....	۴۹
گفتار سوم- طرف زیان‌دیده از غیر ممکن شدن اجرای قرارداد در اثر حادثه‌ی پیش‌بینی نشده.....	۶۱
گفتار چهارم- تحلیل آثار حادثه‌ی پیش‌بینی نشده در حقوق ایران.....	۶۴
گفتار پنجم- ضمانت اجرای نظریه حادثه‌ی پیش‌بینی نشده.....	۶۸
مبحث دوم- مقایسه نظریه‌ی حادثه‌ی پیش‌بینی نشده در حقوق فرانسه.....	۷۱
گفتار اول- مفهوم و ماهیت نظریه.....	۷۱
گفتار دوم- رویه‌ی دادگاه‌های کشور فرانسه.....	۷۵
گفتار سوم- تعارض و تضاد بین رویه دادگاه‌های مدنی و اداری فرانسه :.....	۸۲
گفتار چهارم- آثار حادثه‌ی پیش‌بینی نشده در قرارداد در حقوق فرانسه.....	۸۴
گفتار اول- ماهیت نظریه.....	۸۵
گفتار دوم- نظریات مطروحه در حقوق انگلیس.....	۸۵
گفتار سوم- شرایط عقیم شدن قرارداد.....	۹۱
گفتار چهارم- تفاوت عقیم شدن با حادثه‌ی پیش‌بینی نشده.....	۹۲
نتیجه‌گیری.....	۹۶
فهرست منابع.....	۹۸

پیش‌گفتار

از گذشته‌های دور تا کنون افراد همواره در تلاش برای رفع نیازهای خود بوده‌اند، با افزایش جمعیت، گسترش روحیه افزون‌طلبی، پیشرفت جامعه بشری و نبودن منابع کافی در اختیار انسان، هر دو همه تلنگری جهت انعقاد قرارداد و مبادله کالا شد به تدریج انعقاد قرارداد جنبه‌ی جهانی یافت. راین گسترش با خود مشکلات روز افزونی را هم به دنبال داشت از طرفی هم معاملات همیشه به این سهولت انجام نمی‌پذیرد.

از آنجایی که قراردادها از صلبی به نام اصل لزوم پیروی می‌کنند که در اکثر سیستم‌های حقوقی مورد پذیرش قرار گرفته است که برای حفظ صیانت از قرارداد لازم است و عدم توجه به آن موجب تزلزل رابطه انسان‌ها را به خلاف و کشمکش می‌گردد. پذیرش تاثیر حوادث پیش‌بینی نشده بر قراردادها استثنایی بر اصل انانسی بودن قراردادهاست.

نظریه‌ی حوادث پیش‌بینی نشده از پدیده‌های قرن حاضر است که در پی بحرانهای اقتصادی ناشی از دو جنگ جهانی از سوی حقوقدانان خصوصی و عمومی ارائه شده است. این نظریه برآیند دو اندیشه‌ی متعارض و متضاد یکدیگر است. یکی بالکتیک حقوقی در سال‌های اخیر است.

گروهی قرارداد را به عنوان موجودیتی استوار و محکم تلقی می‌کنند که باید در هر حال مسیر عادی خود را طی کند و گروهی اعتقادشان حاصل یک دگردیسی عتیقه در مفهوم، هدف و مبنای قراردادها در قرن اخیر به ویژه در قراردادهای اداری و قراردادهای حقوقی عمومی است. در این زمینه بحث‌ها و نظریات گوناگونی ارائه شده است که به نظر می‌رسد این امر ناشی از مفاهیم مرتبط با نظریه و مبنای مختلف نظری است.

در سیستم‌های حقوقی مختلف و همچنین در دکترین اکثر آرائین به این امر هستند که اجرای قراردادی که تعادل اقتصادی آن در اثر حوادث پیش‌بینی نشده به هم خورده عادلانه نیست و تمامی نظریات و تحلیل‌ها به دنبال پیدا کردن راه حلی است تا متعهد را که با وضعیت ناهنجار مواجه شده را مجبور به تحمل زیان‌های سنگین غیرقابل پذیرش و نامتعارف ننماید.

۸ □ حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادها در حقوق ایران، فرانسه، انگلیس

اما این راه حل چگونه و بر چه مبنایی باشد بحث‌های فراوانی را برانگیخته است. در این راستا برخی نظریه‌ها به تعدیل قرارداد رسیده‌اند مثل رویه دادگاه‌های اداری فرانسه و برخی دیگر به متعهد این اجازه را داده‌اند که قرارداد را فسخ کند. در این کتاب سعی شده است به بررسی و ارزیابی این موارد پرداخته و راه حل‌های مناسب ارائه گردد.

www.ketab.ir

مقدمه

از نهادهای حقوقی و قضایی انتظار می‌رود با اعمال قواعد حقوقی مناسب، راه حل‌های اصولی و کامل برای هر تضییعی که در اجتماع در حال تحول روی می‌دهد بیابند. این راه حل باید بر پایه قواعد صحیح استوار بوده و با عدالت و روح انصاف نیز سازگار باشد.

موضوع مورد بحث در این پژوهش حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادهای می‌باشد که در سه نظام حقوقی ایران، فرانسه و انگلیس مورد بررسی قرار گرفته. اصولاً اصل آزادی قرارداد برای شرایط معین قابل اعمال است و چنانچه ارزشهای زمان عقد ثابت و پایرجا باشند، اقتضای اصل لزوم این است که درین مقام عقد و پذیرش آثار آن ملتزم باشند به جز محدودیتهایی که به وسیله قانون تحمیل می‌شود و بعضی از آنها به اعتبار اولیه قرارداد مربوط می‌شود مانند: قصد و رضا، اهلیت، قواعد آمره و چون نام عمومی، حالت‌های دیگر از قبیل عدم امکان اجرای قرارداد به طور عام، عدم امکان اجرا به دلایلی خارج از اراده طرفین، دشواری، غیر عملی شدن تجاری، انتفای قرارداد، انتفای هدف قرارداد و حوادث پیش‌بینی نشده نیز ممکن است بر قرارداد حادث شود.

هدف از این پژوهش این است که آثار حوادث پیش‌بینی نشده در قرارداد را در سه نظام حقوقی مختلف مورد ارزیابی قرار داده تا چنانچه نتیجه حوادث پیش‌بینی نشده از قبیل شرایط اقتصادی، سیاسی، قانونی، بروز جنگ و حتی تغییرات جوی متعهد را با ضرر غیر متعارف و خارج از انتظار مواجه سازد و یا متعهد برای اجرای تعهد با دشواری و ضرر و حرج روبه رو گردد راه حل معقول و منصفانه‌ای ارائه گردد تا ضمن پایبندی طرفین به مفاد عقد، راه اجرای تعهد هموار و از ورود ضرر غیر متعارف به یکی از طرفین یا هر دوی آنها جلوگیری شود. نظام‌های حقوقی مختلف در برخورد با این پدیده راه حل‌های متفاوتی ارائه نموده اند، لذا در این پژوهش در فصل اول کلیات پژوهش که شامل مقدمه، بیان مسئله، سوالات و فرضیه‌ها، اهداف این پژوهش سخن به میان آمده، در فصل دوم مفاهیم، مبانی، شرایط و چگونگی اعمال نظریه و آثار حوادث پیش‌بینی نشده در مسئولیت مورد بررسی قرار گرفته، در فصل سوم اثر

۱۰ □ حوادث پیش‌بینی نشده در قراردادهای حقوق ایران، فرانسه، انگلیس

تعذیر بر قراردادهای و مقایسه آن با حوادث پیش‌بینی نشده در قرارداد بیان شده، در فصول چهارم و پنجم و ششم هم مباحثی پیرامون مبانی و ماهیت نظریه‌ی حوادث پیش‌بینی نشده در سه نظام حقوقی ایران، فرانسه و انگلیس مورد تحلیل قرار گرفته و راه‌های ارائه شده در نظام‌های حقوقی در برخورد با حوادث پیش‌بینی نشده بیان گردیده. لذا قابل ذکر است که در بررسی و تبیین نظریه‌های مختلف در کشورهای مختلف از رویه قضایی و در صورت امکان قوانین کشورهای مذکور استفاده شده است.

www.ketab.ir